

www.e-rara.ch

**Lexicon alchemiae sive dictionarium alchemisticum, cum obscuriorum
verborum, & rerum hermeticarum, tum Theophrast-Paracelsicarum
phrasium, planam explicationem continens**

Ruland, Martin

[Frankfurt am Main], 1612

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7375>

O.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

nosum quid, & leue, tendens in fuluum rauum colorem, & vt
ius coagulatum, tactum cōtremiscit: sunt qui nostoch ceram
intelligent.

Nuba, id est, cuprum.

Nuba est secunda species tereniabin aut mannæ, roseo colore,
qualis in Hibernia cadit, ein Geschlecht der manna Rosens
farb/wie es in Irreland fällt.

Nuhar, id est, Venus vel æs, Nuag/idem.

Numus, Bley/Schwarz.

Nusiadat, id est, Armaoniacum.

Nutrimētum est res transmutata in ventriculo, per putrefa-
tionem, die ErbsNahrung/so im Magen durch die Fäulung
gescheiden wirdt.

Nymphæ sunt spirituales homines ac mulieres, vel corporei spi-
ritus aquas inhabitantes, qualis fuit Melusina: Ein Wassers
fraw im Wasser wohnende.

Nymphidica, metaphorice spiritus aquarum soluentium in ar-
te dici possunt.

Nysadir, id est, nussiadaï, nestudar, id est, sal armoniacus.

O

O Belchera, id est, cucurbita.

Obelkara, der Cucurbit.

Obrizum aurum, id est, aurum purum.

Obrizum aurum purum, vel in spadiceum colorem arte calci-
natum vel pulueratum.

Ocob, id est, sal Armoniacum, ocop, obac, ocab.

Ocra, gelb Erdrich/vnd heist Bger.

Ocra Græcis terra est lutea, quæ Latinis dicitur sil. Estq; duplex:
sc. Natiua & Factitia.

Natiua ex fodinis, a Germanis, *Ochergelb/ gelbe Erde/ Berd-
gelb*: sicuti Chrysocolia est, *Berdgrün/ & cœruleum, Berd-
blaw*. Nota est autē ochra pictorib. præcipue, Dacica illa, &
Hungarica. Nostra quidem iacet contempta. Dioscor. lib.
5. cap: 58. laudat Atticam leuissimam, omnino luteam, sa-
turatā, non lapidosam, friabilem. Præterea docet, vt & ochra
possit & aduri & lauari cadmiæ modo. Tertio, quod illi vis
medica sit adstringere, erodere, dissipare. Sunt aut species
ochræ varæ: quædam est metallica, & quædā apud nos dura,
quædam est simpliciter terra flaua, quæ repetitur in nostris
fodinis. Theophrast. simpliciter ochram terram esse descri-
bit. Plin. l. 33. c. 12. filis etiam diuersa enumerat genera, cum
inquit: In argenti & auri metallis nascuntur etiam optima
pigmenta, sil & cœruleum, quod proprie limus est, optimum
ex eo, quod vocatur Atticum, proximum marmorosum.
Tertium pressum Cyricum, ex insula Cyro, Achaicum, Gal-
licum, Indicum. Porro lib. eodem c. 13. file primum tingere
instituisse dicit Attico Polygo natum & Myconem. Reperi-
tur vero & ochra ad flumina, vt ad Albim: & plurimum ad
flumen Ocrum, quæ per Brunsvigam labitur: vnde & nomen
habet, & Ochra dicitur a Saxonib. Dicunt enim: *an der So-
cher*. Propterea si acute considerare voluerimus, Ochra qua-
tuor habemus species. Prima est lapidosa ex fodinis, & ad ri-
pas, & littora fluminū. Secunda est puluis, & terra arida, hæ-
rens in lapidibus, vt cœruleū & Chrysocolia. Sicuti Salueldiæ
effoditur, vna cū lapidib. ad ædificia, ex fodinis, quæ dicun-
tur, *die Steinbreche*. Tertia est terra sicca, simplex ad ripas.
Quarta est vel limosa & tenax, vel marmorosa ex fodinis.
Transit vero Ochra (ne & hoc videar transiisse) in fodinis &
ad flumina, adusta calore, terræ solis, in rubricā natiuā, & cō-
sequenter in pignitū. Ochra, q̄ iam in rubricā cepit mutari,
pro

pro parte adhuc Ochra existēte, colore terrę aut folis operāte. Porro ex ochra adusta arte fit rubrica fabrilis. Factitia, q̄ fit ex plumbo: hæc plurimum vtuntur pro natua pictores, & dicitur a Germ. *Bleyg. lb.*

Ochra Attica, *Dotterg. lb.* Ochra, *Bleygelsb.*

Occidens, id est, acetum.

Occidens stella, id est, sal armoniacus.

Occidens, *Nidergang* Mercurius, Saturnus *Burke / Winter / hermaphrodyth, Rabenepff /* aqua viua, viscosa, &c.

Odorifera medicamenta, quæ odore suo sanitatem inducunt, & morbos expellunt.

Officina, in qua plumbum ab argento separatur, *Freibhütt.*

Officina, in qua argentum ab ære separatur. *Seigerhütten.*

Olea soluta sunt, quæ per deliquium partium subtilium oleosarum secesserunt. Itaq; plane eo fiunt modo, quo magisteria liquorum, nisi quod magisterid totæ res soluantur in liquore quemuis, hic vero duntaxat partes essentielles internæ in pinguem succum relictis partibus crassis. Necessæ est autem præparationem procedere, vt diffluere possint, & ex se oleositatē reddere: Vnde plerunq; modo magisteriorum, vt calcinatione, maceratione, coctione, &c. apparantur, aut etiā tria succorum extractorum & similium, nisi quod extractum sit naturale eiusq; tenuitatis, vt facile sine prolixa opera diffluat.

Oleum, id est, ignis, *wirdt außgezogen von einer trocknen Substanz / aber das Wasser von einer feuchten Substanz / denn das oleum vnd aqua distilliren sich mit einander / vnnnd das so am Boden bleib / heist terra.*

Oleum, heist auch das erste Wasser / das von sanguine oder capillis distilliret wirdt.

Oleum benedictum, macht man mit Zieglen.

Oleum frumenti, *Dinkel* alsoñen *Dei* dupliciter paratur. Ein

*Dinkelkornöl mache man / in zwen Weg/ nemlich/ mit ein
glühenden Blech/ vñ durch absteigende Distillirung.*

*Oleum sulphuris, finde sublimirte oder erhöchte Nebel von dem
bereiten Schwefel.*

*Oleum fixum est, quod e rebus solutis, & ad purum filtratis, per
abstractionem crebram spiritus vini potissimum, ad oleosam
consistentiam est redactum. Id n. hic figere appellamus e di-
luta & tenui consistentia, aquositate abstracta, vel digesta,
oleosam & stabilem producere. Ideo autem solui in liquore
res necesse est, vt crassis partibus filtratione segregatis, tenues
in humorem deponantur, vnde per talem fixationē reducun-
tur. Praxis comunis est, vt res soluatur, in aliquo liquore, ad-
hibitis macerationibus vel coctionibus, vel deliquio, seu solo,
seu cū aliis, &c. Solutio si quid habet fœcū, colat, quoad satis:
postea affunditur vini spiritus, digeritur vna; & abstrahitur i-
terum, idq; repetitur, quousq; oleosa consistentia placeat.*

Oleum est Destillatum aut Secretum.

*Oleum destillatum est, quod per destillationē extrahitur: idq;
vel ascensu, vel descensu, siue insitum sit, siue combibitum.
Et quidem combibitum omne elicitur destillatione sola. In-
situm vero etiam secernitur aliis modis.*

Oleum palestinum, Essig.

*Oleum stillatitium descensorium est, quod destillatione per de-
scensum efficitur.*

*Oleum per elixationem extractum, & excoctum est, quod co-
quendo extrahitur. Id autem fit, vel per elixationem in hu-
more, aut per siccam flammam.*

*Oleum ex assatione fit per siccam flammam, cum res per se absq;
vllō menstruo igneo calori adhibitæ oleū accendant, q; colli-
getur quouis modo. Et fit dupliciter, assatione & combustionē.*

Oleum

- Oleum ardens, est oleum tartari ad summum correcti, corrigirt
weinsten Del.
- Oleum vitrioli aurificatum, est, quod auro dulcoratum est arti-
ficiose, Vitriol, Del mit Goldsüß gemacht.
- Oleum colcotharinum, oleum e vitriolo rubeum, das rot Del
auß Vitriol.
- Oleitas rerum, in omnibus sulphur est.
- Olympicus spiritus est astrum in homine, quod efficit, ut um-
brā de se præbeat. Das Gestirn im Menschen/ das da macht/
daß er ein Schatten von ihm gibe.
- Oly, ist die Feistigkeit/der Schleim der Metallen/ fließet ob dem
menstruum, wann sie soluit findt.
- Onyx est gemma secundum Plin. l. 37. c. 6. candorem repræsen-
tans vnguis: verum multarum specierum. nonnunquā enim
Chrysolithi & Sardæ & Iaspidis colorem refert. Indica onyx
nonnunquam ignea, nigra, cornea, cingentibus candidis ve-
nis, oculi modo interuenientibus quarundā oculis obliquis
venis. Sunt & in Arabia Oniches candidis zonis, nigra, quæ
quomodo differant ab Indicis, consule Plin. L. C. Hinc dici-
mus Sardonix, quasi sarda, q. nomen cum oniche comūnica-
uit, & volunt Sardio præsentē ligari onichē. Insuper dicunt,
onychē e lacryma tboris lapidescere & fieri. Quia igne con-
crematus mittit odorē & variis apparet impressionib. & for-
mis. Alber. quoq; onichis species facit nigras, rubicūdas & al-
bas: quæ tñ omnes cum fricentur, soluuntur in substantiā re-
præsentantē vnguis humani similitudinem. Ferunt onichas
tristitiā & timores excitare. Mouent n. melancholias, exci-
tant & lites & somnia turbulenta, adaugent saliuam pueris.
Sarda vero illi coniuncta, id est, Sardonix lenit istam vim, &
reddit homines castos & pudicos.
- Onix. i. onix & a loco chalcedonius purus, pellucidus, cornei
coloris.

2. Onyx cornei coloris, lacteis & purpureis zonis transuersis distinctus, ein reiner Chalcedonier, von violbraun/vn weissen Zwerstrichen.

3. Onyx cornei coloris, in superiori parte lacteis zonis, in inferiori purpureis transuersis ornatus.

4. Onyx cornei coloris, qui lineis rubris ex Iaspide a natura est pictus.

5. Onyx cornei coloris, in qua apparent lineæ spadicci coloris ex Iaspide.

6. Onyx cornei coloris, rubris punctis plenus.

7. Onyx candidus, pellucidus, in quo insignia nobilium sculpi solent, Darinn man die Wapenstein schneide.

8. Onyx impurus, Ein mo'licher Chalcedonier.

Opali mater proprie est india: Estq; gemma pretiosa, vtpote in qua carbunculi tenuior appareat ignis & amethysti fulgens purpura, smaragdi virens mare. Habet & hæc quoq; certas species. Alii opalorū æquant colores auripigmētōrū, alii sulphuris ardentem flammam, alii ignis olei accensi. Magnitudo eius nucis auellanae. Sunt & opali certa vitia, si color ei' exeat in crystallū vel grandinē, aut in hiliotropii herbæ florē, si sal aut scabritia aut alia oculis occurrentia illi insint. Illam ipsam gemmā pp gratiam eximiā vocarunt, pœderotā & priuatum genus sangenon Indi dicunt. Traduntur & opalina scilicet in Ægypto, Arabia, & in Ponto, sed hi vilissimi: Galatia, Thasa, Cypro, sed hi melius nitent & sunt scabri: vide Plin. l. 37. c. 6.

Ophites est species marmoris, cuius Diosc. tres facit species: prima est ponderosa & nigra: Secunda est cinerii coloris, habens lineas cinereas, distincta punctis, quæ reperiuntur apud nos non procul a monte Ioachimico seu valle, vt dicunt. Tertia lineis quibusdam candidis interiecta est. Dicitur autē Ophites, quia colorem habet serpentinum. Non est vero Echites

Echites, ein *Natterstein* / qui vipereas habet maculas: licet is quoque Ophitis species esse possit: neq; est draconites peregrinus, neq; noster, der *Drachenstein* / oder unser *Schlangenstein* / qui fit e cerebro draconum aut serpentum vel ex spuma coagulata. In summa ophites dicitur, tantum propter colorem, ein *Schlangenstein* / quia colore repræsentat serpentes. Et illa species lineis cinereis & nigrantibus omnino est, tanquam sunt nostri Chelydri in colore, ad ostium Tangræ, ubi fuit olim regia sedes Caroli quarti, in arce templum est variis ornatum gemmis, in quo vndique parietes ophite tali splendent, & huius species est echites, qui vipereas notas habet. Est alia etiam species ophitis, magis accedens ad formam serpentis, quia squammas habet, vt serpens. Est & crustaceus lapis. Reperitur in Saxonia multis locis, circa Hildesheimium. Sordet omnino tanquam cornu. Est & tertia ophitis species, ad littora Albis prope ostium Tangræ inuenta. Estq; lapis tenuis & oblongus, in forma omnino tanquã serpens, vt si serpens induruiſſet in lapidẽ, intus coloris nigri in cœruleo nitentis, foras albicantis. Plin. l. 36. c. 7. Ophiten quoq; nomẽ accepisse docet a serpentiũ maculis: eius duo facit genera, molle candidũ & nigrũ durum. Ex albo docet fieri vasa & cados, sic quoq; fierent ex ophite nostra vasa, si quis tentaret. Pro sunt ophites lethargo, dolori capitis, & ictibus serpentium, teste Diosc. & etiam Plinio. Suntq; ita duplices ophites, quoad notas & lineas, & quo ad ipsam formam serpentum. Ceterum ophiten veteres astrologi dicarunt Saturno.

Operarius, *Schomper*.

Operculum, *Treibhut*.

Operculum ampullæ, *Helm* / *Ulembie*.

Operculum superioris foraminis tabulati follium, *Spund*.

Operimethiolin est spiritus minerarum, den *Rauch von Erz*.

- Opilare, id est, operire.
 Opilatiua, medicamenta obstipantia, obstruentia fluxus tēgno-
 tica, splinga, apoclia; was verstopffet/verstellt.
 Oppodeltoch, ist das fürnehmste Stuchpflaster Theophrasti.
 Ops metallum, id est, argentum viuum.
 Optos, id est, affutus.
 Orale, id est, vas.
 Orbis, tympanum; Schreibe/Scheiben darauff die Seil gehen.
 Orbis saxeus, Kondestein.
 Orbiculi, Pompen Soge.
 Oriens, id est, vrina.
 Oriens, der Auffgang/rot oli, der Baier/rot vitriol, Rubin/der
 Mast/sal vrinæ, Soñ/guldene: Schwefel der Wider/Soms
 mer/Kreps/Weinstein/Eichen/Erz/Wein/Eisenoli.
 Ordoleum; ordeolum; apostema paruum ordeo simile, ein klein
 Geschwür/wie ein Beßten.Körnlein in Augbrauen.
 Orexis ardor est a tartaro excitatus, der Sodibrandt.
 Organopeotica est ars bellicorum instrumentorum inuentrix,
 die Kunst aller Kriegerüstung.
 Orichalcea fila, Messinge Bürsten.
 Orizeum, id est, aurum; Gold.
 Orizeum foliatum, aurum in tenuissimas bractēas malleo cu-
 sum; geschlagen Gold.
 Orizeum præcipitatum est aurum in crocum suum redactum
 adminiculo croci mercurii.
 Oriza, id est, risum, Reiß.
 Orms, id est, galina.
 Ornithæ Cecias, Esfuden.
 Orobo, est vitrum metallinum.
 Orogamo, id est, aurum.
 Os, Mundloch.

Os fornacis, *Auge.*

Os spiritale, *Spundt: Iso den Wind fache.*

Ostracites ab ostreis nomen inuenit, cū tamen sit similis testæ, crustosus & fissilis in laminas. Plin. l. 36. c. 19. vnam eius speciem, id quod & Diosc. facit, similem dici testæ, cuius vsus sit pro pumice. Porro l. 37. c. 10. ostraceam siue ostraciten testacea hac priori specie duriorem dicit, & illi nomen & similitudinem oream dedisse. Alteram eius speciem similem esse achatæ dicit, nisi quod Achates politura pinguescat duriori. Sic ostracitidis sunt 3. quasi diuersæ species: vna, quæ testæ, altera, quæ ostræ, tertia, quæ Achatæ similitudinem habet: prima, quæ testæ similis est, reperitur, habens scissiles venas, naturaliter incensis montibus in Saxonia. Altera quoque, quæ ostræ similis, reperitur in rupibus in Saxonia: teste Diosc. ostrachites plurimum valent ad menses sistendos, inflammationes mammarum, nomas.

Oforor, id est, opium.

Ossa paralleli est medicam. vniuersale in podagra, ein sondere

Wieney zu allen Podagra.

Ostrutium transplantatum, id est, angelica.

Othan, *Wogel*/Mercurium Philosophorum.

Ouum, id est, lapis benedictus.

Ouum philosophicum, seu Hermetis est, quod ouiforme philosophicis operationibus inseruit.

Oxos, id est, acetum, oleum Palæstinum, id est, acetum.

Oxy, id est, acutum.

Ozeman, id est, album ouorum.

Ozo, id est, Arsenicum.